

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку із
оновленням (рекодифікацією) положень книги другої»
*(реєстр. № 14057 від 21.09.2025)**

***Анотація.** Інформаційна довідка містить результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку із оновленням (рекодифікацією) положень книги другої», спрямованого на приведення книги другої Цивільного кодексу України у відповідність із сучасними викликами, що постали перед суспільством в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, біомедицини та глобальних інформаційних процесів.*

***Ключові слова:** рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України; Цивільний кодекс України; особисті права; загальні положення про особисті права; особисті права, що забезпечують природне існування; особисті права, що забезпечують соціальне буття.*

I. Вступ

Проект Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку із оновленням (рекодифікацією) положень книги другої» (реєстр. № 14057 від 21.09.2025) (далі – законопроект) відповідно до пояснювальної записки розроблено на основі Концепції оновлення Цивільного кодексу України в рамках роботи парламентської робочої групи з підготовки проекту закону з рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України.

Метою законопроекту є системне оновлення інституту особистих немайнових прав, створення сучасної і ефективної системи правового захисту нематеріальних благ фізичних та юридичних осіб, а також гармонізація цивільного законодавства України з європейськими стандартами у сфері прав людини.

II. Основна частина

За результатами аналізу положень законопроекту, підтримуючи його прийняття, вважаємо за доцільне висловити такі міркування.

1. Законопроект, серед іншого, спрямований на вдосконалення приватноправової охорони особистого життя фізичної особи, захисту її честі та репутації, які зазнають нових викликів у зв'язку з тотальною цифровізацією суспільних відносин. У зв'язку із цим законопроект пропонує закріпити на рівні Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) низку нових особистих прав, таких як право на цифровий образ, право на цифрову приватність, право на забуття, право на інформаційний спокій. Одночасно деталізується захист приватного життя шляхом застосування таких способів, як спростування, відповідь, заборона поширення інформації, якою порушуються особисті права. Також вводиться інститут примирення.

При цьому слід враховувати, що в сучасному інформаційному суспільстві захист і здійснення права на приватність повинні бути збалансовані (принцип

пропорційності) із правом на інформацію. У зв'язку з цим, пропонуємо доповнити статтю 294 «Право на ім'я», статтю 294-3 «Право на власне зображення, голос», статтю 302 «Право на інформацію» ЦК України положеннями, які б передбачали обмеження вказаних прав у зв'язку із поширенням суспільно необхідної інформації, тобто інформації, яка є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення (див.: статтю 29 Закону України «Про інформацію»).

2. Законопроект також пропонує закріпити на рівні ЦК України презумпцію невинуватості, встановивши, що «Недостовірною вважається інформація, яка порушує презумпцію невинуватості, доки вину особи не доведено у визначеному законом порядку і не встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили». Із цього приводу зауважимо, що закріплення презумпції невинуватості на рівні цивільного законодавства зустрічається в правопорядках іноземних держав. Наприклад, стаття 9-1 Цивільного кодексу Франції передбачає, що «Кожен має право на повагу до презумпції невинуватості. Коли особу до будь-якого засудження публічно представляють як винну у фактах, що є предметом розслідування або судового дізнання, суддя може, навіть у порядку спрощеного провадження, без шкоди для відшкодування завданої шкоди, призначити будь-які заходи, такі як внесення виправлення або поширення прес-релізу, з метою припинення порушення презумпції невинуватості, і це за рахунок особи, фізичної чи юридичної, відповідальної за це порушення».

Водночас закріплення презумпції невинуватості в ЦК України повинно відбуватися з урахуванням практики Європейського суду з прав людини, відповідно до якої журналісти, які висвітлюють поточні кримінальні провадження, повинні стежити за тим, щоб не виходити за межі, встановлені в інтересах належного відправлення правосуддя, і щоб поважалася право обвинуваченого на презумпцію невинуватості («Дю Рой та Малаурі проти Франції» (*Du Roy and Malaurie v. France*), 2000, § 34), незалежно від того, чи здійснюється цей судовий розгляд щодо громадського діяча («Ворм проти Австрії» (*Worm v. Austria*), 1997, § 50).

При цьому варто уточнити, що особу не слід називати винною, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Із цього приводу Європейський суд з прав людини наголосив на важливості вибору слів у заявах до того, як особа потрапила до суду та була визнана винною у вчиненні конкретного кримінального правопорушення («Буткевічюс проти Литви» (*Butkevičius v. Lithuania*), 2002, § 50; «Гуцанови проти Болгарії» (*Gutsanovi v. Bulgaria*), 2013, §§ 197 та 202-203).

III. Висновок

Прийняття запропонованого проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку із оновленням (рекодифікацією) положень книги другої» (реєстр. № 14057 від 21.09.2025) вважаємо доцільним та

актуальним, оскільки передбачені ним зміни враховують сучасний розвиток приватноправової доктрини, законодавства та практики його застосування, спрямовані на вдосконалення приватноправової охорони особистих прав та сприятимуть євроінтеграційному поступу України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*